

**การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร
ในจังหวัดเพชรบูรณ์**
**Conducting the Accounts of the Food Processing Community
Enterprises in Phetchabun Province**

ไพโรจน์ พรเจริญ¹

Phairoj Phorncharoen¹

¹อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

*Corresponding author E-mail: roj_ph@hotmail.com

Received: January 22, 2019; Revised: October 1, 2020; Accepted: October 30, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้นำเสนอการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติและสภาพของการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดเพชรบูรณ์ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนประกอบด้วย 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูล 2) สร้างเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลจากกรอบแนวคิด และการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง และ 3) การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ ค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 165 แห่ง ตามข้อมูลที่ได้จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนที่เกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์ข้อมูล ณ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2558

ผลการวิจัย พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีประสบการณ์ด้านการจัดทำบัญชีเฉลี่ย 1-5 ปี มีประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรม 1 ครั้งต่อปี วิสาหกิจชุมชนมีสมาชิกจำนวน 1 ถึง 10 คน มีทุนจดทะเบียนอยู่ระหว่าง 10,000 ถึง 50,000 บาท แนวทางปฏิบัติในการจัดทำบัญชี โดยส่วนใหญ่วิสาหกิจชุมชนมีการจัดทำบัญชี สมุดบัญชี และเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี คือ สมุดเงินสดรับ-จ่าย ทะเบียนสมาชิกและหุ้น และทะเบียนคุมวัตถุดิบ สมุดบัญชีย่อยลูกหนี้ ออกใบเสร็จรับเงิน และทะเบียนคุมสินค้า มีการจัดทำบัญชีด้วยมือ มีการบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่ายทุกครั้งเมื่อเกิดรายรับและทุกครั้งเมื่อเกิดรายจ่ายมีวิสาหกิจชุมชนจำนวน 165 แห่งคิดเป็นร้อยละ 100 มีการจัดทำสรุปยอดบัญชีรายรับ-รายจ่ายทุกสิ้นเดือนมีวิสาหกิจชุมชนจำนวน 100 แห่งคิดเป็นร้อยละ 60.60 การจัดทำงบการเงินโดยส่วนใหญ่ไม่มีการจัดทำงบการเงินมีวิสาหกิจชุมชนจำนวน 128 แห่งคิดเป็นร้อยละ 77.57 มีการจัดทำงบการเงินทุกปีมีวิสาหกิจชุมชนจำนวน 37 แห่งคิดเป็นร้อยละ 22.42 และการนำข้อมูลทางการบัญชีมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนดำเนินกิจการต่อไปมีวิสาหกิจชุมชนจำนวน 55 แห่งคิดเป็นร้อยละ 33.33 การนำข้อมูลประกอบการบริหารงานในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีวิสาหกิจชุมชนจำนวน 18 แห่งคิดเป็นร้อยละ 10.90 มีระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.978

คำสำคัญ: บัญชี การจัดทำบัญชี วิสาหกิจชุมชน บัญชีวิสาหกิจชุมชน

Abstract

This research presented the accounting enterprises of food processing community enterprises in Phetchabun province. The study aimed to (1) study the accounting practices and the condition of the food processing community enterprises, and (2) study problems and threats in the accounting of the food processing community enterprises in Phetchabun province.

The research methodology divided into 3 steps, consisted of (1) the study of the research related documents and studies for the necessary data to use for the tool design of the data collection, (2) the development of the data collection tool, the questionnaire and the structural interview form, using the conceptual framework and the key information from the related research and documents, and (3) the data analysis by the computerized, statistical software. The descriptive statistics used in the study were frequencies, percentages, means, and standard deviations. The population of the research was the 165 community enterprises in food processing community enterprises in Phetchabun province that were registered in Phetchabun province Agriculture Office, as of October 1st, 2015.

The results showed that the majority of the respondents were female, aged between average, and joined the accounting training at 1 time per year. It found that the community enterprises had their members were between 1 to 10 people, and had the registered capital was between 10,000-50,000 Baht. To the accounting practice, the majority of the community enterprises conducted the accounting, had the accounting books and the accounting documents for the recording included cash receiving books and cash expense books, member' share registration and raw materials registration, receivable accounts, the receipts and product registration, and made the hand-writing accounting. The study concluded that 165 community enterprise practiced the accounting records in every transaction when it had the revenues and the payments, this accounted for 100.00%, 100 community enterprises practiced the monthly income accounting, it accounted for 60.60%, 128 community enterprises did not practice the financial statements, accounted for 77.75%, 37 community enterprises annually practiced the financial statements, this only accounted for 22.42%, 55 community enterprises utilized the accounting data for their enterprise planning, it accounted for 33.33%, and 18 community enterprises utilized the data for the enterprise group management, accounted for 10.90%, Overall, it found that the problem and threat of the accounting practice were at the medium level, the average value was 3.00 and its standard deviation was 0.978.

Keywords: Account, Accounting, Community enterprise, Community enterprise account

บทนำ

ปัจจุบันประเทศในกลุ่มภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้มีการรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) มีเป้าหมายการรวมตัวกันของประเทศสมาชิก 10 ประเทศ ประกอบด้วย ไทย พม่า ลาว เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ กัมพูชา และ บรูไน เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองกับ คู่ค้า และเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และระดับโลก รวมถึงมีการยกเว้นภาษีสินค้าบางชนิดให้กับประเทศสมาชิก ส่งเสริมให้ภูมิภาคมีความเจริญรุ่งเรือง มั่นคง ประชาชน อยู่ดีกินดี เช่นเดียวกับประเทศไทยที่ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

พร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าทุกระดับ จึงได้ตราพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ซึ่งเศรษฐกิจชุมชนเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ วิสาหกิจชุมชน (Small and Micro Community Enterprise : SMCE) ตามความหมายในพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ซึ่งในมาตรา 30 (3) แห่ง พ.ร.บ. ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 จัดให้มีการฝึกอบรมหรือการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์ และเป็นไปตาม ความต้องการของกิจการวิสาหกิจชุมชน เช่น การฝึกอบรมด้านการจัดการ การบัญชี การภาษีอากร หรือ การถ่ายทอดความรู้ หรือเทคโนโลยีด้านการผลิตหรือการตลาด

การบัญชี เป็นศาสตร์และศิลป์ในการวิเคราะห์ การบันทึก รายการค่าที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมต่าง ๆ ในการ ดำเนินงานของกิจการอย่างเป็นระบบ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ สินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ ค่าใช้จ่าย และสามารถนำข้อมูลจากการจดบันทึกมาวิเคราะห์ประมวลผลเป็นรายงานในรูปแบบของงบการเงิน เพื่อแสดงถึงฐานะ ทางการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดของกิจการ ซึ่ง เป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับผู้บริหารในการ ประกอบการตัดสินใจวางแผนในการดำเนินงานของกิจการ และพัฒนาการดำเนินงานให้มีความเข้มแข็ง มีความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับชุมชน ระดับประเทศ และในเวทีระดับโลก

ในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ธุรกิจชุมชน ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จากศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดทำบัญชีระบบแบบเดิมที่ทางกลุ่มปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน มีการจดบันทึกรับ-จ่าย จดบันทึกในสมุด เพื่อจัดทำรายงานรับ-จ่ายส่งหน่วยราชการ แต่ไม่มีการจัดเก็บเอกสาร ไม่มีการบันทึกต้นทุน เกี่ยวกับวัตถุดิบที่จัดซื้อและกลุ่มธุรกิจชุมชนเคยได้รับการอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัญหาในเรื่องการจัดทำ บัญชี คือ หลายหน่วยงานราชการที่กลุ่มมีภาระต้องการเป็นข้อมูลรายรับรายจ่าย จะมีแบบฟอร์มต่าง ๆ มากมาย ทำให้กลุ่มมีภาระในการจัดทำบัญชี สมุดที่จัดทำมีหลายเล่มทำความเข้าใจยาก ไม่อย่างทำ เนื่องจากระยะเวลา การอบรมสั้นและไม่ได้ฝึกปฏิบัติการ มยุรี บุญโต (2553) บทความวิจัยเรื่อง การจัดทำบัญชีธุรกิจชุมชน ในจังหวัดอุทัยธานี จังหวัดเพชรบูรณ์ มีวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้วเป็นวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์ อาหาร จำนวน 165 แห่ง จึงมีความสนใจที่ศึกษาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ในจังหวัดเพชรบูรณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติ และสภาพของการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ในจังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ในจังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนประกอบด้วย 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ ได้ข้อมูลประกอบการออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูล 2) สร้างเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลจากกรอบ แนวคิด และการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง 3) การวิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัย ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ ค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและ ผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 165 แห่ง ตามกลุ่มข้อมูลที่ได้จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนที่เกษตร จังหวัดเพชรบูรณ์ข้อมูล ณ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2558

วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีที่ 22 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามเพศของผู้จัดทำบัญชี

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	5	3.03
หญิง	160	96.96
รวม	165	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่าโดยส่วนใหญ่ผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน เป็นเพศหญิง จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 96.96 และเพศชาย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.03 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามระดับอายุของผู้จัดทำบัญชี

ระดับอายุ	จำนวน	ร้อยละ
20-30 ปี	23	13.93
31-40 ปี	70	42.42
41-50 ปี	69	41.81
51-60 ปี	3	1.81
61-70 ปี	0	0
รวม	165	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่าโดยส่วนใหญ่ผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน อยู่ระหว่างอายุ 31-40 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 42.42 รองลงมาอายุ 41-50 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 41.81 อายุ 20-30 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 13.93 และอายุ 51-60 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.81 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้จัดทำบัญชี

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	12	7.27
มัธยมศึกษา	120	72.72
ปวช.	11	6.66
ปวท./ปวส./อนุปริญญา	5	3.03
ปริญญาตรี	15	9.09
สูงกว่าปริญญาตรี	2	1.21
รวม	165	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่วิสาหกิจชุมชนมีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 72.72 รองลงมาระดับปริญญาตรี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09 ระดับประถมศึกษา จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 7.27 ระดับ ปวช. จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.66 ระดับ ปวท./ปวส./อนุปริญญา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.03 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.21 ตามลำดับ

วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีที่ 22 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามสาขาวิชาของผู้จัดทำบัญชี

สาขาวิชา	จำนวน	ร้อยละ
พาณิชยการ	11	6.66
บัญชี	10	6.06
การตลาด	2	1.21
การจัดการทั่วไป	6	3.63
คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	4	2.42
อื่นๆ	132	80.00
รวม	165	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่าโดยส่วนใหญ่ผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน สำเร็จการศึกษาในสาขาอื่น ๆ (ระดับ การศึกษาประถมศึกษา และมัธยมศึกษา) จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 รองลงมาสาขาวิชาพาณิชยการ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.66 สาขาวิชาบัญชี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.06 สาขาวิชาการจัดการทั่วไป จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.63 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.42 และสาขาวิชา การตลาด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.21 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานด้านบัญชีของผู้จัดทำบัญชี

ประสบการณ์ในการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 ปี	23	13.93
1-5 ปี	81	49.09
6-10 ปี	58	35.15
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	3	1.81
รวม	165	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่าโดยส่วนใหญ่ผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน มีประสบการณ์ในการทำงานด้านบัญชี อยู่ระหว่าง 1-5 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 49.09 รองลงมาอยู่ระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็น ร้อยละ 35.15 น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 13.93 และมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.81 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามจำนวนการฝึกอบรมของผู้จัดทำบัญชี

จำนวนการฝึกอบรม	จำนวน	ร้อยละ
1 ครั้ง/ปี	94	56.96
2 ครั้ง/ปี	66	40
3 ครั้ง/ปี	3	1.81
มากกว่า 3 ครั้ง/ปี	2	1.21
รวม	165	100.00

จากตารางที่ 6 พบว่าโดยส่วนใหญ่ผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ได้รับการฝึกอบรมทางด้านการบัญชี 1 ครั้งต่อปี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 56.96 รองลงมาจำนวน 2 ครั้งต่อปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 40 จำนวน 3 ครั้งต่อปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.81 และจำนวนมากกว่า 3 ครั้งต่อปี จำนวน 2 คน คิดเป็น ร้อยละ 1.21 ตามลำดับ

วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีที่ 22 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามจำนวนสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน

จำนวนสมาชิก	จำนวน	ร้อยละ
1-10 คน	74	44.45
11-20 คน	18	11.11
21-30 คน	55	33.33
31-40 คน	18	11.11
มากกว่า 40 คน ขึ้นไป	0	0.00
รวม	165	100.00

จากตารางที่ 7 พบว่าโดยส่วนใหญ่วิสาหกิจชุมชนมีจำนวนสมาชิก 1-10 คน จำนวน 74 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 44.45 รองลงมา มีจำนวนสมาชิก 21-30 คน จำนวน 55 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีจำนวนสมาชิก 11-20 คน จำนวน 18 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 11.11 และมีจำนวนสมาชิก 31-40 คน จำนวน 18 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 11.11 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามทุนจดทะเบียนของวิสาหกิจชุมชน

ทุนจดทะเบียน	จำนวน	ร้อยละ
10,000-50,000 บาท	110	66.66
60,000-100,000 บาท	46	27.87
110,000-150,000 บาท	6	3.63
150,000-1,000,000 บาท	3	1.81
มากกว่า 1 ล้านบาท	0	0.00
รวม	165	100.00

จากตารางที่ 8 พบว่าโดยส่วนใหญ่วิสาหกิจชุมชน มีทุนจดทะเบียนอยู่ระหว่าง 10,000-50,000 บาท จำนวน 110 แห่งคิดเป็นร้อยละ 66.66 รองลงมา มีทุนจดทะเบียนระหว่าง 60,000-100,000 บาท จำนวน 46 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 27.87 มีทุนจดทะเบียนระหว่าง 110,000-150,000 บาท จำนวน 6 แห่งคิดเป็นร้อยละ 3.63 และมีทุนจดทะเบียนระหว่าง 150,000-1,000,000 บาท จำนวน 3 แห่งคิดเป็นร้อยละ 1.81 ตามลำดับ

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามการจัดทำบัญชี สมุดบัญชี และเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี

สมุดบัญชี และเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี	จำนวน	ร้อยละ
สมุดเงินสดรับ-จ่าย	165	100.00
สมุดบันทึกบัญชีรายวันทั่วไป	0	0.00
สมุดบันทึกบัญชีต้นทุนกำไร	0	0.00
สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป	0	0.00
ทะเบียนคุมวัตถุดิบ	15	9.09
ทะเบียนคุมสินค้า	1	0.06
ทะเบียนทรัพย์สินถาวร	0	0.00
สมุดบัญชีย่อยลูกหนี้	55	33.33
สมุดบัญชีย่อยเจ้าหนี้	0	00.00
ทะเบียนสมาชิกและหุ้น	165	100
ใบเสร็จรับเงิน	55	33.33

วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร ปีที่ 22 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

สมุดบัญชี และเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี	จำนวน	ร้อยละ
ใบเบิกเงิน	0	0.00
ใบขายเชื่อ	0	0.00
อื่น ๆ	0	0.00

จากตารางที่ 9 พบว่าโดยส่วนใหญ่วิสาหกิจชุมชนมีการจัดทำบัญชี สมุดบัญชี และเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี ได้แก่ สมุดเงินสดรับ-จ่าย จำนวน 165 แห่งคิดเป็นร้อยละ 100 ทะเบียนสมาชิกและหุ้น จำนวน 165 แห่งคิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาที่มีการบันทึกสมุดบัญชีย่อยลูกหนี้ จำนวน 55 แห่งคิดเป็นร้อยละ 33.33 ออกใบเสร็จรับเงิน จำนวน 55 แห่งคิดเป็นร้อยละ 33.33 บันทึกทะเบียนคุมวัตถุดิบ จำนวน 15 แห่งคิดเป็นร้อยละ 9.09 และบันทึกทะเบียนคุมสินค้า จำนวน 1 แห่งคิดเป็นร้อยละ 0.06 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามเครื่องมือในการจัดทำบัญชี

เครื่องมือการจัดทำบัญชี	จำนวน	ร้อยละ
บันทึกด้วยมือ	165	100.00
บันทึกด้วยโปรแกรมการจัดทำบัญชี	0	0
บันทึกด้วยมือและโปรแกรมการจัดทำบัญชี	0	0
รวม	165	100.00

จากตารางที่ 10 พบว่าโดยส่วนใหญ่วิสาหกิจชุมชนจัดทำบัญชีด้วยมือ จำนวน 165 แห่งคิดเป็นร้อยละ 100

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามอายุการดำเนินกิจการ

อายุการดำเนินกิจการ	จำนวน	ร้อยละ
1-5 ปี	104	63.03
6-10 ปี	58	35.15
11-15 ปี	3	1.81
มากกว่า 15 ปี	0	0.00
รวม	165	100.00

จากตารางที่ 11 พบว่าโดยส่วนใหญ่วิสาหกิจชุมชนมีอายุการดำเนินกิจการอยู่ระหว่าง 1-5 ปี จำนวน 104 แห่งคิดเป็นร้อยละ 63.03 รองลงมาอยู่ระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 58 แห่งคิดเป็นร้อยละ 35.15 และอยู่ระหว่าง 11-15 ปี จำนวน 3 แห่งคิดเป็นร้อยละ 1.81 ตามลำดับ

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีในแต่ละด้าน โดยรวม

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับปัญหา
ด้านความรู้ของผู้จัดทำบัญชี	2.93	0.780	ปานกลาง
ด้านเอกสารและวิธีการทางการบัญชี	2.89	0.885	ปานกลาง
ด้านความร่วมมือและสนับสนุน	3.13	0.885	ปานกลาง
ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	3.07	0.917	ปานกลาง
รวม	3.00	0.978	ปานกลาง

จากตารางที่ 12 พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.00 S.D. = 0.978) พิจารณาเป็นรายประเด็นปัญหาพบดังนี้

สรุปและวิจารณ์ผล

แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนแปรรูป และผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน เป็นเพศหญิง จำนวน 160 คนคิดเป็นร้อยละ 96.96 และเพศชาย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.03 มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 42.42 มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 72.72 มีประสบการณ์ในการทำงานด้านบัญชีอยู่ระหว่าง 1-5 ปี จำนวน 81 คนคิดเป็นร้อยละ 49.09 มีการจัดทำบัญชีแต่ยังไม่มีการเรียนรู้ระบบบัญชี จึงมีเพียงการจดบันทึกบัญชีแบบง่าย ๆ โดยใช้สมุดบัญชีและเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีเพียงไม่กี่เล่ม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มวิสาหกิจชุมชนก่อตั้งขึ้นโดยการรวมกลุ่มของชาวบ้านที่ไม่ได้มีความรู้หรือไม่ได้ศึกษาวิชาทางบัญชี ดังนั้นการจัดทำบัญชีจึงมีลักษณะเหมือนเป็นการเตือนความจำเกี่ยวกับรายรับ-รายจ่าย เท่านั้น ส่วนใหญ่จะมุ่งจำหน่ายได้ในจำนวนเงินเท่าไรมากกว่าการมุ่งหวังที่จะจัดทำบัญชีให้ถูกต้องตามหลักการทางบัญชีซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มยุรี บุญโต (2553) ศึกษาการจัดทำบัญชีธุรกิจชุมชนในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า ระบบบัญชีแบบเดิมของธุรกิจชุมชนในจังหวัดอุทัยธานีที่ทางกลุ่มปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน มีการจดบันทึกการรับ-จ่าย จดบันทึกในสมุด เพื่อจัดทำรายงานรับ-จ่าย ส่งหน่วยงานราชการแต่ไม่มีการจัดเก็บเอกสาร ไม่มีการบันทึกต้นทุนเกี่ยวกับวัตถุดิบที่จัดซื้อและกลุ่มธุรกิจชุมชนเคยได้รับการอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชาญชัย มะโนธรรม (2558) ศึกษาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ตามแนวทางของกรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีการบันทึกบัญชี มีการจัดทำเอกสารประกอบการรับ/จ่ายเงิน มีการบันทึกในสมุดบัญชีเงินสดได้ถูกต้อง มีการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างผู้จัดทำบัญชีแยกจากผู้รับผิดชอบด้านการเงิน

ปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีการบันทึกบัญชีด้วยมือทำให้เกิดปัญหาเรื่องความสะดวกในการปฏิบัติงาน ความรวดเร็ว ความถูกต้อง ครบถ้วนและแม่นยำ เพราะการบันทึกบัญชีด้วยมือจำเป็นที่จะต้องมีความละเอียดในการจดบันทึกและคำนวณตัวเลข การบันทึกบัญชีในรูปแบบนี้มีความปลอดภัยในการเข้าใช้งานการจัดทำบัญชีค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับการบันทึกบัญชีด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี เพราะไม่สามารถกำหนดรหัสผ่านสำหรับการเข้าใช้งานได้เหมือนกับโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี อีกทั้งในส่วนของการเปรียบเทียบข้อมูลย้อนหลังทำได้ยากเนื่องจากจำเป็นที่ต้องค้นหาสมุดบัญชีเล่มที่ต้องการก่อนเพื่อดูข้อมูลที่ต้องการเปรียบเทียบซึ่งแตกต่างจากโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีที่สามารถดึงข้อมูลย้อนหลังมาเปรียบเทียบได้ทุกที่ ทุกเวลา ปัญหาด้านความร่วมมือและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาในเรื่องการให้ความร่วมมือของประธานกลุ่มในการให้ข้อมูลทางบัญชี และความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่มในการจัดทำบัญชี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากจากการที่บุคคลเหล่านี้ยังไม่เห็นความสำคัญของการจัดทำบัญชีในส่วนของปัญหาด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนที่สำคัญคือการมีชื่อบัญชีมากจนเกินไปทำให้ไม่อยากทำบัญชี มีปัญหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีที่ถูกต้อง ครบถ้วน จรรยาบรรณ ทักษะความเป็นมืออาชีพ และประสบการณ์ในการทำงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มยุรี บุญโต (2553) ศึกษาการจัดทำบัญชีธุรกิจชุมชนในจังหวัดอุทัยธานี พบว่าปัญหาในเรื่องการจัดทำบัญชี คือหลายหน่วยงานราชการที่กลุ่มมีภาระต้องการเป็นข้อมูลรายรับรายจ่าย จะมีแบบฟอร์มต่างๆ มากมายทำให้กลุ่มมีภาระในการจัดทำบัญชี สมุดที่จัดทำมีหลายเล่มทำความเข้าใจยาก ไม่อยากทำ เนื่องจากระยะเวลาการอบรมสั้นและไม่ได้ฝึกปฏิบัติการ การให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีใหม่ การให้ความรู้การจัดทำบัญชีต้องใช้ระยะเวลา เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อการจัดทำบัญชีต้องทำให้ทางกลุ่มเห็นประโยชน์ในการจัดทำบัญชีก่อน โดยฝึกปฏิบัติการลงบัญชีแบบง่ายและให้ความรู้เกี่ยวกับต้นทุนแบบง่าย ๆ เพื่อคำนวณจุดคุ้มทุน สร้างทัศนคติที่ดีต่อการจดบันทึกข้อมูลด้านการเงิน โดยข้อมูลเกี่ยวข้องกับเงินสดรับ เงินสดจ่าย และเอกสารในการควบคุมสินค้า สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภาภรณ์ เฟ่งพิศ (2553) ศึกษาปัญหาในการจัดทำบัญชีของสำนักงานบัญชี

ในกรุงเทพมหานคร พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีมีปัญหามากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหาในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการทำบัญชี และปัญหาความยุ่งยากจากการถูกตรวจสอบการทำบัญชีโดยเจ้าพนักงานกรมสรรพากร นอกจากนี้การศึกษาการเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคลและสถานประกอบการ พบว่า เพศ และระดับการศึกษาที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการจัดทำบัญชี ในขณะที่อายุและประสบการณ์การทำงานระยะเวลาการเปิดดำเนินงานและจำนวนลูกค้าที่ให้บริการ ไม่มีผลต่อปัญหาในการจัดทำบัญชี การเปรียบเทียบการใช้ความรู้ที่มีผลต่อปัญหาในการจัดทำบัญชี ได้แก่ ด้านการประสานงานกับลูกค้า ด้านการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี ด้านการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการทำบัญชี และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประนอม คำผา (2549) ศึกษาสภาพปัญหาทางด้านการบัญชีของสถานประกอบการประเภทห้างหุ้นส่วน และบริษัทจำกัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า บันทึกรายการบัญชีสินค้าไม่ครบถ้วนตามรายการรับ-จ่ายสินค้า จัดทำบัญชีไม่ครบถ้วน บันทึกรายการในบัญชีแยกประเภทล่าช้า เอกสารประกอบการลงบัญชีไม่สมบูรณ์ มีเอกสารประกอบการลงบัญชีแต่ลืมนำมาลงบัญชี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วชิร อ้นวิวัฒน์ (2554) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ไม่มีการจัดทำงบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน งบต้นทุนขาย ต้นทุนการผลิต ทะเบียนคุมสินค้า ทะเบียนคุมวัตถุดิบ ทะเบียนสมาชิกและหุ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริวรรณ สุ่มเล็ก (2547) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กรณีศึกษาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัญหาด้านเอกสารและวิธีการทางการบัญชี ได้แก่ ข้อบัญชีมีมากจนเกินไป การจำแนกรายการระหว่างสินทรัพย์ส่วนตัวกับสินทรัพย์ของกิจการ เอกสารที่ใช้ประกอบการบันทึกรายการมีปริมาณมากเกินไป พนักงานขาดความรู้ความสามารถในการจัดทำบัญชีอย่างถูกต้องครบถ้วน ปัญหาการบันทึกรายการโดยการเขียนบันทึกลงและทำการบันทึกรายการโดยคอมพิวเตอร์

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากผลการศึกษาครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ด้านความรู้ของผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน

ภาครัฐควรให้การสนับสนุนการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนที่ถูกต้องแก่ผู้จัดทำบัญชี โดยผู้เชี่ยวชาญ และควรมีการจัดฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มความรู้แก่ผู้จัดทำบัญชีและส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

2. ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี

มีเอกสารและข้อบัญชีเป็นจำนวนมากทำให้เกิดความสับสนแก่ผู้จัดทำบัญชี ซึ่งไม่ได้ศึกษาหลักและวิธีการทางบัญชี จนทำให้ผู้จัดทำบัญชีมองว่าเป็นภาระในการจัดทำ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะนำเสนอรูปแบบของบัญชีสำหรับวิสาหกิจชุมชนที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจเพื่อให้ผู้จัดทำบัญชีเข้าใจและบันทึกรายการได้อย่างถูกต้องครบถ้วน

3. ด้านความร่วมมือและสนับสนุน

ในการจัดทำบัญชียังไม่ได้รับความร่วมมือจากประธานกลุ่มและสมาชิก อีกทั้งยังขาดการประสานงานกับวิสาหกิจชุมชนอื่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความตระหนักร่วมกันเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี โดยจัดให้มีการประชุมร่วมกันเพื่อซักซ้อมและทำความเข้าใจการจัดทำบัญชีแก่ประธานและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเห็นถึงประโยชน์ในการใช้ข้อมูลทางการบัญชีเพื่อวางแผนการในดำเนินกิจการ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และพัฒนาสู่ระดับสากลต่อไป

4. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

ควรมีการคัดเลือกผู้จัดทำบัญชีที่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ให้จัดทำบัญชีด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี หรืออาจจัดส่งผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติมในหลักสูตรการบันทึกรายการด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี

5. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อ

ในการวิจัยครั้งต่อไปเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรางวัลหรือผลการประเมินวิสาหกิจชุมชนดีเด่นเพื่อนำมาเป็นข้อมูลและต้นแบบที่ดีในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ต่อไปให้มีความเหมาะสมและยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ แหล่งทุนอุดหนุนการวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 และสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่มีส่วนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย มะโนธรรม. (2558, มกราคม-มิถุนายน). ศึกษาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ตามแนวทางของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 25(1).
- ประนอม คำผา. (2549). *สภาพปัญหาทางด้านการบัญชีของสถานประกอบการประเภทห้างหุ้นส่วน จำกัด และบริษัทจำกัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*(รายงานผลการวิจัย). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- มยุรี บุญโต. (2553). *การจัดทำบัญชีธุรกิจชุมชนในจังหวัดอุทัยธานี*(รายงานผลการวิจัย). นครสวรรค์: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- วัชรีย์ ฮั่นวิวัฒน์. (2554). *ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี วิสาหกิจชุมชนในจังหวัด นครศรีธรรมราช*.
- ศิริวรรณ สุ่มเล็ก. (2547). *ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กรณีศึกษา ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัด นครสวรรค์*. (วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาการบัญชี.
- สุภาภรณ์ เพ็งพิศ. (2553). *ปัญหาในการจัดทำบัญชีของสำนักงานบัญชีในกรุงเทพมหานคร*(รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.